

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Јануари 2009 година

Скопје, март 2009 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Јануари 2009 година

- Намалување на индустриското производство од 16,7% на годишна основа
- Во првиот месец од годината, просечна стапка на инфлација од -0,6%
- Благо зголемување на берзанските цени на одделни производи, пред се нафтата и никелот
- Намален извоз на стоки (во евра) за 37,5% во јануари 2009 година, со истовремен пад на увозот на стоки за 26,7%
- Приближно исти приходи на Централниот буџет во месец јануари 2009 година и раст на расходите за 22,1% (три пати посилен раст на капиталните расходи)
- Забавена динамика на кредитирање во јануари 2009 година, но сепак силен раст од 32,1% на годишна основа и намален пораст на вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор од 10,3%
- Бројот на невработени во јануари се зголеми за 5006 лица, и изнесува 348.369 лица регистрирани во Агенцијата за вработување

1. Реален сектор

1.1. Индексот на индустриското производство во јануари 2009 година на годишна основа забележа намалување од 16,7%.

Заради случувањата во светската економија, односно светската финансиска криза, продолжи трендот на намалување на индустриското производство на месечна и годишна основа.

Анализата на индексот на физичкиот обем на индустриското производство на годишна основа укажува дека негативните јануарски резултати се должат на намалената активност во дури 18 гранки од вкупно 24 индустриски гранки (75%).

Ваквата динамика во производството е резултат на слабата активност во Секторот за основни метали, каде е регистриран годишен пад од 76,6%, во производството на облека падот изнесува 13,8%, во производството на производи од други неметални минерали 35,3%, во тутунската индустрија 37,5% и тн.

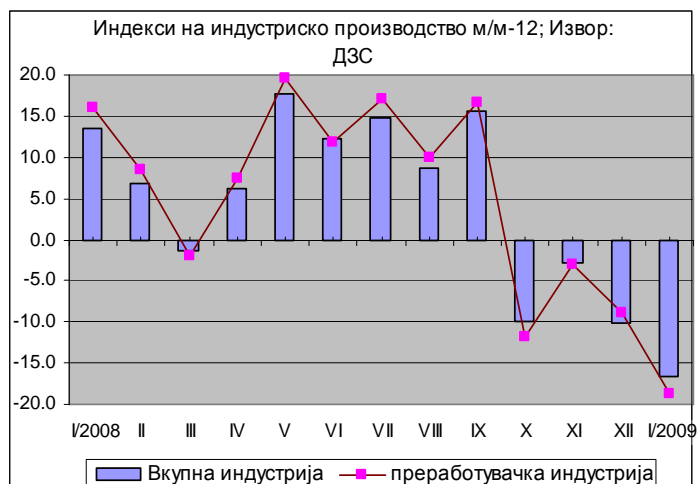
Индексот на индустриското производство на месечна основа забележа намалување за 21,1%.

На месечна основа, негативните јануарски резултати се должат на намалената активност во дури 22 гранки од вкупно 24 индустриски гранки (91,4%).

Според очекувањата на менаџерите на претпријатијата, тековната економска состојба на претпријатијата во јануари 2009 година е оценета како многу неповолна во однос на претходните месеци.

Најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во јануари 2009 година имаат следниве фактори: недоволната домашна побарувачка со 26%, странската побарувачка со 17,6%, неизвесното економско окружување со 13,5% и финансиските проблеми со 12,1%. Оценката за очекуваниот обем на производство за наредниот период е најнеповолна.

Бројот на работниците во индустрија во јануари 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 0,4%. Бројот на работниците во секторот Вадење на руди и камен во јануари 2009 година, во

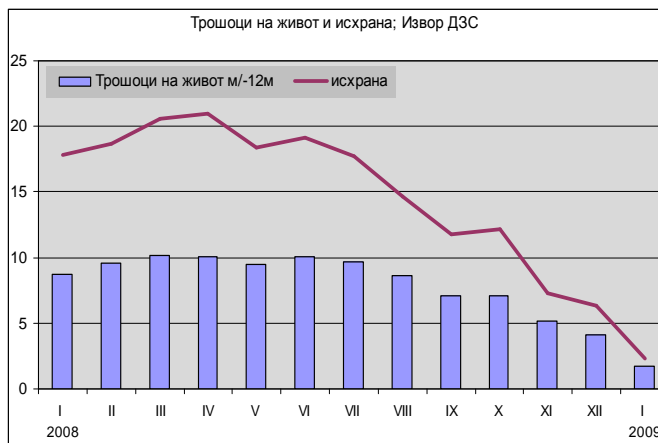

однос на истиот месец од претходната година, е намален за 6,2%, а во Преработувачката индустрија е намален за 3,4%.

1.2. Во јануари 2009 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 1,7% во однос на истиот месец од претходната година.

Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 2,3%, ресторани и хотели 6,5%, услуги 2,7%, тутун и пијалаци 4,9%, домување 7,9%, стан (станарина, вода и услуги) 5,5%, итн.

Индексот на трошоците на живот во јануари 2009 година во споредба со декември 2008 година е понизок за 0,6%.

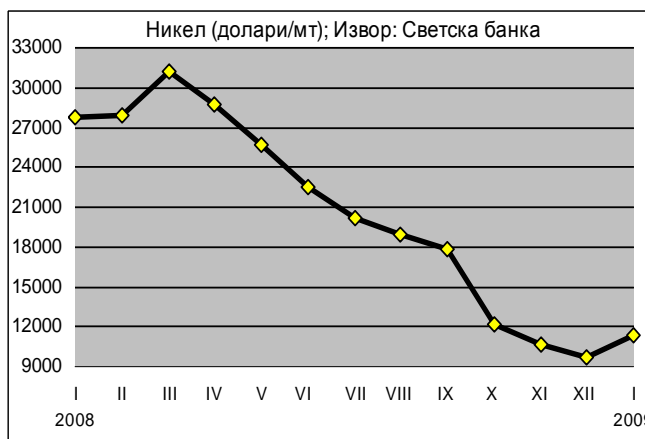

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за јануари 2009 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.824 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 2,0%.

Во јануари 2009 година, индексот на цените на мало забележа понизок раст на годишна основа во споредба со индексот на трошоци на живот. Така, индексот на цени на мало во јануари 2009 година забележа зголемување од 0,7% во однос на јануари 2008. На месечна основа, цените на мало се пониски 0,9%. Намалување на цените е евидентирано во групата на непрехранбените индустриски производи од 2,0%, индустриско производи од 1,1% и стоки од 0,9%.

1.3. Во јануари 2009 година, на светските берзи е забележано благо зголемување на цените на најголемиот дел од металните и нафтените производи.

Во јануари, цената на нафтата на светската берза се зголеми за 7,8% во однос на претходниот месец, и достигна 44,86 долари за барел. Споредено со декември од претходната година, цената на нафтата е намалена за 51,5%.

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество

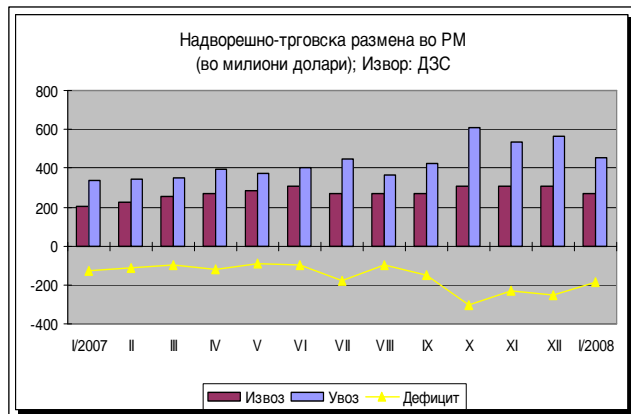
во македонскиот извоз, забележа месечен раст на цената од 16,7% и достигна цена од 11,307 долари за еден метрички тон (\$/мт).

Во овој период, веќе шести месец по ред, стабилни останаа цените на челикот и челичните лимови.

2. Надворешен сектор

2.1. Во јануари 2009 година, надворешно-трговската размена (изразена во евра), забележа намалување од 23,2% во однос на истиот месец минатата година.

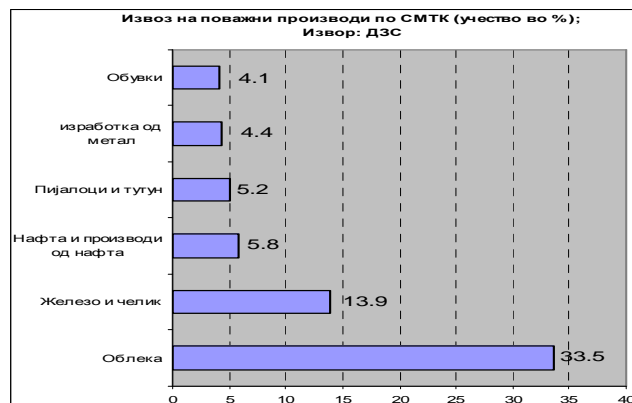
Притоа, физичкиот обем на извозот е намален за 46,2%, а неговата вредност изнесува 113,9 милиони евра, што претставува намалување од 37,5%. Намалувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 26,7%, а неговата вредност оствари износ од 262,9 милиони евра, или намалување од 14,7%.

При вакви движења на извозот и увозот, дефицитот во размената

остварен во јануари 2009 година забележа пораст од 18%, во однос на истиот остварен во јануари 2008 година и изнесува 148,9 милиони евра. Зголемениот трговски дефицит во јануари 2009 година (за 27,8 милиони евра) пред се, се должи на порастот на увозот на електрична енергија (за 7,9 милиони евра, 59,7%) и поинтензивното намалување на извозот (44,2 милиони евра, 74%) од увозот (13,2 милиони евра, 50,4%) на железо и челик и нивни производи.

2.2. Во структурата на извозот, најголемо учество (според СМТК) во јануари 2008 година отпаѓа на: облека со 33,5%, железо и челик 13,9%, нафта и производи од нафта 5,8%, пијалоци и тутун 5,1%, изработки од метал 4,3% и обувки 4,1%. Овие шест групи производи сочинуваат околу 66,9% од вкупниот извоз на државата.

Помалиот извоз остварен овој месец во однос на јануари од 2008 година, е резултат на намалениот извоз на железо и челик (стапка од 73,6%), метална руда и метални отпадоци (65,6%), нафта и производи од нафта (53,6%), тутун и преработки од тутун (73,5%), облека (40%), изработки од неметални минерали (28,7%), итн.

Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-2008	I-2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
Кг	121.534.297	140.335.705	18.801.407	15,5
ЕУР	57.063.749	33.111.744	-23.952.005	-42,0
\$	83.869.415	44.059.183	-39.810.232	-47,5

*)Претходни податоци

Увоз на електрична енергија*)				
	I-2008	I-2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
МВН	180.434	257.356	76.922	42,6
ЕУР	13.363.762	21.338.548	7.974.786	59,7
\$	19.460.514	28.193.293	8.732.780	44,9

*)Претходни податоци

2.3. Најголем дел од увозот на стоки во јануари оваа година отпаѓа на: нафта и производи од нафта 12,6%, електрична енергија 8,1%, текстилни предива 7,2%, останата транспортна опрема 5,9%, друмски возила 5,5%, железо и челик 4,9%, индустриски машини и делови 3,9%, гас природен или индустриски 3% итн.

Намалувањето на увозот (според СМТК) остварен во јануари 2009 година, споредено со истиот месец претходната година, пред се е резултат на намалениот увоз на: нафта и производи од нафта за 23,9 милиони евра (стапка од 42%), железо и челик за 13,2 милиони евра (50,4%), метална руда и метални отпадоци 10,1 милион евра (81,7%), телекомуникациски апарати 5,7 милиони евра (42,6%), друмски возила за 5,6 милиони евра (28,2%), жита и преработки од жита 5,5 милиони евра, (56,6%), електрични машини и делови 3,1 милион евра (35,7%), и друго.

Извоз на железо и челик *)				
	I - 2008	I - 2009	Салдо 2008-2009	Стапки во%
,000Т	93,9	25,2	-68,7	-73,2
Мил. ЕУР	60,1	15,8	-44,3	-73,7
Мил.\$	88,4	20,8	-67,6	-76,5

*)Претходни податоци

Увоз на железо и челик*)				
	I - 2008	I - 2009	Салдо 2008-2009	Стапки во%
,000Т	62,3	28,9	-33,4	-53,6
Мил. ЕУР	26,2	13,0	-13,2	-50,4
Мил.\$	38,5	17,2	-21,3	-55,3

*)Претходни податоци

2.4. Во јануари 2009 година 63,2% од вкупно извезените стоки се пласирани на пазарот на Европска Унија (ЕУ27), а 46,6% од вкупно увезените стоки во Република Македонија се со потекло од оваа интеграција. Извозот во Европската Унија е помал за 36,6%, а увозот е намален за 9%, во однос на јануари 2008 година. Во јануари 2009 година, околу 78% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Швајцарија, Литванија, Кина, Словенија, Грција, Турција и Јапонија.

2.5. Според валутната структура, во јануари 2009 година во однос на истиот месец претходната година, извозот во евра бележи намалување за 39,6 милиони евра (29%), а делот од извозот реализиран на "доларскиот пазар" е намален за 44,2 милиони долари (67,8%).

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ

- по валути -

ИЗВОЗ	I- 2008					I- 2009					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	валута	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
EUR	182	136.663.912	61,3375	8.382.622.702	75,2	92	97.003.481	61,3998	5.955.994.333	85,8	-39.660.431	-29,0
USD	56	65.261.134	41,6851	2.720.416.897	24,4	36	20.983.728	46,0763	966.852.546	13,9	-44.277.406	-67,8
EUR+USD	238			11.103.039.599	99,6	128			6.922.846.879	99,7		
вк.извоз:	239			11.148.837.855	100,0	129			6.941.096.060	100,0		-37,7

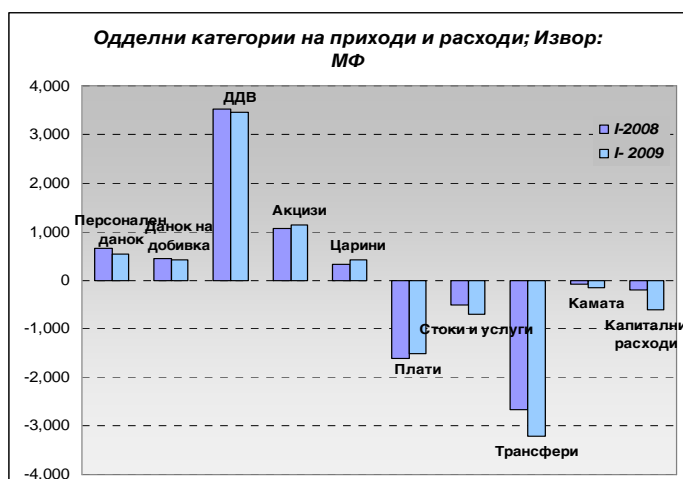
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

3.1. Во јануари 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 6.684 милиони денари (1,5% од БДП), што претставува речиси исто остварување во однос на истиот месец минатата година.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 6.265 милиони денари, што претставува скоро идентично остварување (зголемување од 0,1% во однос на истиот период минатата година).

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во јануари 2009 година е доминантно и изнесува 54,9%, а на акцизите 18,2%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 4.582 милиони денари, односно 73,1% (речиси 3/4) од вкупните даночни приходи (1,1% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа пад од 2,5%, акцизите од 6,8%, данокот на добивка од 4,2%, приходите од царина се остварени повеќе за 29,9%, додека приходите од персоналниот данок се намалени само за 18% споредено со истиот период лани. Неданочните приходи се зголемени за 5,3% во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во месец јануари 2009 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваат 6.224 милиони денари (1,4% од БДП), што е повеќе за 22,1% во однос на истиот период од 2008 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи (5.611 милиони денари) учествуваат со 90,1%, додека капиталните расходи со 9,9%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (3.219 милиони денари), а втори по големина се платите и надоместоците (1.524 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој месец учествуваат со 24,5% и во однос јануари 2008 година се намалени за 4,8%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 716 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2008 година за 41,5%.

Во делот на трансферите, се потрошени 20,5% повеќе средства споредено со истиот период 2008 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 51,7% во вкупните расходи (0,7% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотации на 62 општини за финансирање на пренесените надлежности (средствата за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјалните трошоци). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 1.209 милиони денари или повеќе за 253

милиони денари (26,5% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 152 милиони денари, што е повеќе за 72,7% во споредба со месец јануари 2008 година.

Средствата за капитални расходи изнесуваат 613 милиони денари, што претставува зголемување од три пати во споредба со јануари 2008 година.

3.3. Оттука во јануари 2009 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 460 милиони денари (0,1% од БДП), додека суфицитот на Консолидираниот буџет изнесува 302 милиони денари (0,1% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во јануари 2009 година примарните пари¹ на годишна основа се повисоки за 10,1%, (7,8% во декември) поради порастот на вкупните ликвидни средства на банките, од 20,1% и намалената побарувачка на готовите пари во оптек, при нивно незначително зголемување за 0,8% на годишно ниво.

На месечна основа примарните пари забележаа пад од 5%, што во целост се должи на пониската побарувачка за готови пари, која забележа пад од 11,1%, по сезонскиот декемвриски пораст пред новогодишните празници и умерен просечен пораст на вкупните ликвидни средства на банките (1,3%).

Од аспект на тековите на креирање и повлекување на ликвидност, во јануари монетарните инструменти (вклучувајќи го и задолжителниот депозит кај НБРМ), претставуваа тек на креирање на ликвидност.

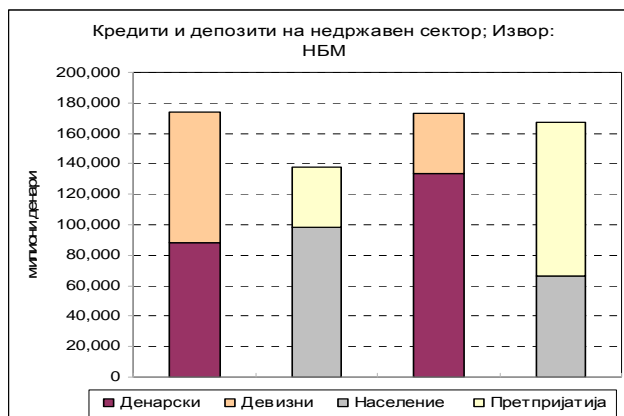
Во јануари 2009 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благаяничките записи го задржа нивото од 7%.

Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат 7,49% за три месечните државни записи, 7,26% за шест месечните и 7% за дванаесетмесечните.

Беа одржани вкупно 6 аукции, во услови на тендер со каматни стапки за тримесечните, шестмесечните и дванаесетмесечните државни записи и тоа: четири аукции за тримесечните државни записи

од кои две редовни, една вонредна аукција и една аукција со повторно отворање, една аукција за шест месечните државни записи и една аукција на дванаесетмесечните државни записи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² бележи забавен раст од 10,3% во однос на јануари минатата година и е на речиси исто ниво со декември 2008 година. На месечна основа вкупните депозити во јануари се пониски за 0,9%, како резултат на пад на депозитите на претпријатијата и минималниот пад на штедење на населението.

¹ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките, вклучително задолжителната резерва на девизните депозити.

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

Во јануари 2009 година, денарските депозити бележат пад од 3,5% на месечно ниво, додека девизните депозити остварија раст од 1,9% (целосно поради девизните депозити на населението, додека корпоративниот сектор забележа пад од 2,1%). На годишно ниво денарските депозити забележаа раст од 1,1%, додека девизните депозити остварија пораст од 21,9%.³

Од аспект на секторската структура, депозитите на корпоративниот сектор бележат пад од 7,2% на месечно ниво, додека заштедите на населението регистрираат намалување од 0,1%. Во однос на минатата година депозитите на населението и претпријатијата се повисоки за 12,7% и 0,8%, соодветно.

Укажуваме дека почнувајќи од јануари 2009 година податоците од Народната банка на РМ за монетарниот сектор се компилирани врз основа на новиот сметководствен план за банки.

4.3. Во јануари 2009 година се забележува уште поголемо забавување на растот на кредитите кон приватниот сектор. Месечниот пораст на кредитите од 0,8% произлегува главно од зголеменото кредитирање на населението. Во однос на минатата година кредитниот раст, бележи забавување и изнесува 32,1% (наспроти 34,4% во декември 2008 година).

Месечниот пораст на кредитите на населението во јануари е со посилен интензитет, што произлегува главно поради растот на кредити кон населението и изнесува 2,6% (наспроти 0,7% во декември), а кредитите на претпријатијата регистрираа пад од 0,3% (наспроти растот од 1,6% во декември). На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 37,0% и 29,1%, соодветно.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 34,2% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 25,4% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани забележуваат раст од само 0,3%, додека девизните кредити се повисоки за 2,3%.

4.4. Во јануари 2009 година просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити изнесува 9,7%. Просечната каматна стапка на девизните кредити забележа пад од 0,6 п.п. во однос на минатиот месец и се наоѓа на ниво од 6,6%. Во однос на минатата година се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити остварува пад од 0,1 п.п. односно 1,6 п.п. на девизните кредити. Меѓу банките, анализирано според големината, големите банки имаат најниска пондерирана активна каматна стапка, 9,0% за денарски и 6,0% за девизни кредити. Пасивната каматна стапка на денарските депозити во јануари 2009 година регистрира зголемување од 0,3 п.п. и изнесува 6,8%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 1,4 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити е зголемена во однос на минатиот месец за 0,1 п.п. и изнесува 3,1%, а на годишна основа бележи пораст од 1,0 п.п.

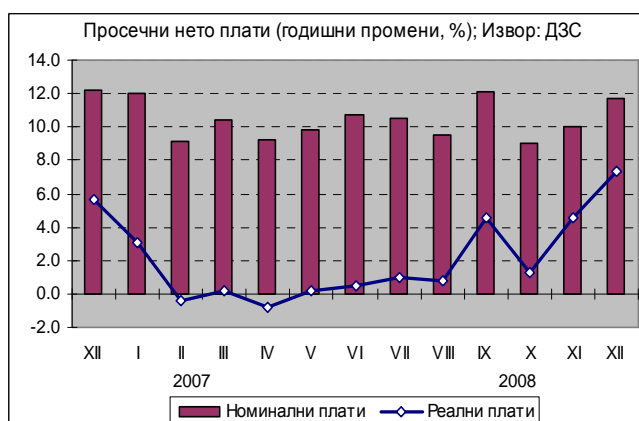
4.5. Бруто девизните резерви во јануари 2009 година изнесуваат 1.441,8 милиони евра и на годишно ниво се намалени за 53,1 милиони евра. На месечно ниво истите бележат пад од 3,6%, во услови на нето откуп на девизниот пазар од 2,0 милиони евра и нето продажба од 72,1 милиони евра. На девизниот пазар се забележа зголемена побарувачка на девизи и како одговор на тоа продажба на девизи од страна на НБРМ, која преку трансакциите на девизниот пазар креираше ликвидност.

³

Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата

5. Социјален сектор

5.1. Во јануари 2009 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 18.998 засновани нови работни односи. Од вкупниот број 35,6% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел од новите вработувања се однесува на определено време и вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од минатата година, се забележува намалување на бројот на нововработени за 4,7%.

Притоа, од вкупниот број на засновани нови работни односи во јануари, 17,7% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување во јануари изнесува 6.736 лица, од кои 48,3% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 11.742 лица, каде 59,9% се лица на кои им престанал работниот однос.

Како резултат на ова е зголемувањето на невработеноста за 5.006 лица, односно 1,46%, споредено со претходниот месец. Така, во јануари 2009 година вкупниот број на невработени изнесува 348.369 лица.

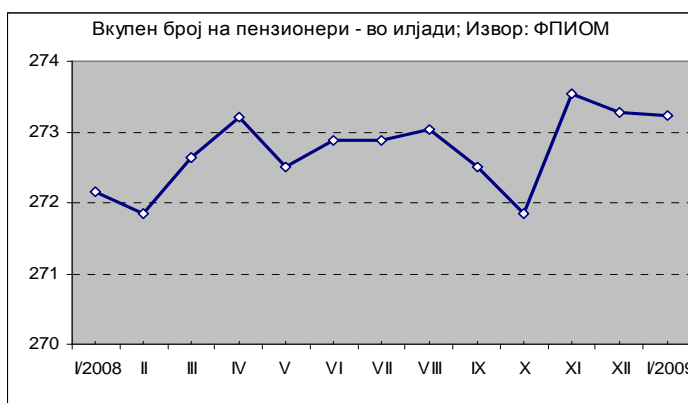
Од нив, 71.595 (20,5%) се изјасниле дека се пријавуваат во Агенцијата за вработување само заради остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 3,4%.

Најголем процент од невработените, односно 66,4% се од урбани средини (градско население), додека 57,9% се мажи. Анализирани според степенот на образование, повеќе од половина, односно 52,6% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека само 7,2% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (59,9%) припаѓаат во категоријата 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 51% од невработените бараат работа од една до седум години, додека 30,6% бараат работа осум години и повеќе.

5.2. Во јануари 2009 година, во Фондот на пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 273.221 пензионери, што претставува годишно зголемување од 0,4%. Во однос на минатиот месец, бројот на корисници на пензија се намалил за 60 лица.

За исплата на пензии, овој месец се потрошени 2.601,8 милиони денари, што изнесува 54,4% од вкупните социјални трансфери во јануари.

Во јануари 2009 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 9.865 денари, што на годишно

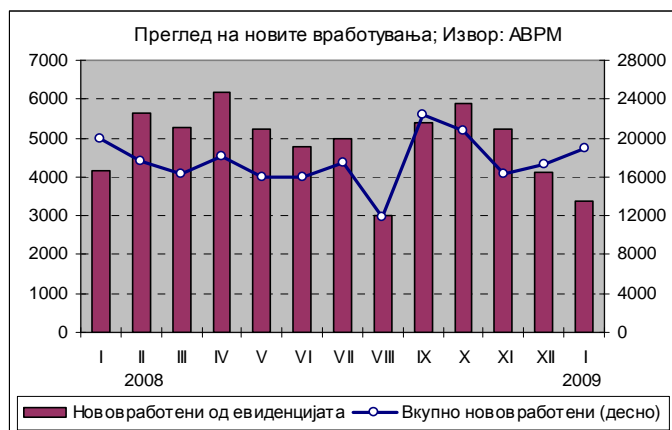
ниво претставува пораст од 12,2%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во декември 2008 година (последен расположлив податок) изнесува 55%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во декември 2008 година (последни расположливи податоци) изнесува 53.105 домаќинства, што претставува зголемување за 598 корисници во однос на претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 123,8 милиони денари, односно 52,8% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во декември се потрошени околу 87,3 милиони денари за 23.832 лица, односно 37,3% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, овој месец регистрирани се 5.190 лица и за нив се потрошени околу 18,7 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.326 лица, за што се потрошени 4,8 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 4,1% од вкупните реализирани социјални трансфери во декември.

5.4. Во периодот јануари–декември 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, се забележува пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,4%, односно 1,9%.

Во декември 2008 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 17.363 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 11,7%, додека реално просечната плата е повисока за 7,3%.

Процентот на невработени кои не примиле плата во декември 2008 година изнесува 7,5%. Споредено со истиот период од минатата година, процентот е понизок за 3,1 процентни поени.